

Grzegorz PIĄTKIEWICZ

<https://orcid.org/0000-0001-7045-0902>

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Wyzwania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w oparciu o ustawę o obronie ojczyzny i członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim

Streszczenie

W artykule przedstawiono rolę i zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa, podkreślając, iż kształtowanie środowiska bezpieczeństwa w państwie powinno być wartością nadrzędną, szczególnie w odniesieniu do obecnych zagrożeń. W opracowaniu przedstawiono informacje na temat zobowiązań i korzyści wynikających z członkostwa Polski w Traktacie Północnoatlantyckim (NATO), a także poruszono kwestię obecnej struktury Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, opisując najważniejsze stanowiska dowódcze w Siłach Zbrojnych i ich główne zadania.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo narodowe, NATO, misje wojskowe, Siły Zbrojne RP.

Państwo to organizacja polityczna, obejmująca określone terytorium, na którym rozciąga się jego władza i obowiązują prawa przez nią stanowione. Główną rolą państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa swoim obywatelom¹. Należy podkreślić, iż bezpieczeństwo podmiotu jest ściśle powiązane z zagrożeniem podmiotu. Zagrożenie to stan psychiczny, w którym znajduje się psychika człowieka wskutek zagrażających jego życiu lub zdrowiu zjawisk².

Obecnie pojęcie bezpieczeństwa dynamicznie się zmienia. Dzięki stałej ewolucji nauki powstają nowe sposoby i środki eliminowania aktualnych zagrożeń i wyzwań. Niezależnie od poglądów politycznych trzeba się zgodzić z tym, iż gwarancje bezpieczeństwa dają mocne, nowoczesne, liczebne, dobrze wyszkolone siły zbrojne oraz właściwie działający system obrony pozamilitarnej.

¹ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1996.

² P. Tyrała, *Edukacja dla ochrony cywilnej. Organizacja i zarządzanie systemem*, Rzeszów 1999.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej są najważniejszym i najskuteczniejszym elementem obronności oraz bezpieczeństwa państwa³. Do głównych zadań sił zbrojnych możemy zaliczyć: zwalczanie klęsk żywiołowych, akcje poszukiwawcze, działania antyterrorystyczne, uczestnictwo w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych, przeciwdziałanie agresji zbrojnej obcych państw, utrzymywanie bezpieczeństwa wewnętrznego kraju, pomoc ludności cywilnej, oczyszczanie terenów z materiałów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz aktywne wsparcie w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej⁴.

Wprowadzona w życie 11 marca 2022 r. Ustawa o obronie Ojczyzny dała możliwość stworzenia silnej, profesjonalnej i licznej armii. Aby osiągnąć zamierzony efekt, państwo musi być przygotowane i otwarte na wydatki oscylujące w granicach kilkudziesięciu miliardów złotych rocznie, przez najbliższe dziesięć lat.

Perspektywa inwestowania tak dużych sum w wojsko, wśród części społeczeństwa wzbudza negatywne emocje, ponieważ uważa się, że można byłoby zainwestować je w ochronę zdrowia i szkolnictwo. Z pewnością wspomniane obszary nie mogą być zaniedbywane, natomiast należy być świadomym, iż w przypadku zbrojnej agresji nie będą w stanie zadbać o nasze bezpieczeństwo. Kształtowanie środowiska bezpieczeństwa w odniesieniu do obecnej sytuacji na świecie wydaje się być fundamentalną zasadą⁵.

W artykule przedstawiono współczesne wyzwania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zobowiązania i korzyści wynikające z członkostwa Polski w Traktacie Północnoatlantyckim (NATO), oraz aktualną strukturę Sił Zbrojnych RP.

Współczesne wyzwania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Opublikowana 11 marca 2022 r. Ustawa o obronie Ojczyzny stawia przed siłami zbrojnymi sześć fundamentalnych założeń. Są to: intensywna modernizacja i dozbieranie armii, wzrost wydatków na armię, powstanie nowego rodzaju wojsk, zwiększenie liczebności armii do 300 tys. żołnierzy, wprowadzenie dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej oraz zwiększenie atrakcyjności służby dla żołnierzy. Dwa z zapisanych w Ustawie założeń, tj. sformowanie Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni oraz powstanie Dobrowolnej Zasadniczej Służby Wojskowej, zostały zrealizowane jeszcze w 2022 r.

W czasie pokoju do najważniejszych zadań Sił Zbrojnych RP należy:

³ G. Piątkiewicz, R. Socha, *Evolution of polish military Missions on the example of the Polish military contingent of the International Security Assistance Force in Afghanistan. Part 1*, Dąbrowa Górnicza 2023, s. 47.

⁴ Idem, *Inkluzja społeczno-zawodowa żołnierzy International Security Assistance Force (ISAF) w Afganistanie*, Kraków 2021, s. 29.

⁵ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2022, s. 6.

- realizacja zadań konstytucyjnych,
- ochrona niepodległości państwa,
- ochrona niepodzielności terytorium państwa,
- zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granic państwa.

Żołnierze Wojska Polskiego mają prawo do stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni i innego uzbrojenia⁶.

Intensywna modernizacja i dozbrajanie armii. W latach 2022 i 2023 Siły Zbrojne RP zostały doposażone w niespotykane wcześniej ilości sprzętu wojskowego. Zakupiono i podpisano umowy narodowe oraz międzynarodowe na:

- 1366 czołgów – na które składa się 366 amerykańskich czołgów Abrams i 1000 czołgów K2 Black Panther,
- 700 samobieżnych armatohaubic K9,
- 32 myśliwce 5. generacji F-35,
- 48 samolotów szkolno-bojowych FA 50,
- 48 haubic samobieżnych Krab,
- 288 wyrzutni K239, zintegrowanych z polskimi pojazdami Jelcz,
- 3 wielozadaniowe fregaty Arrowhead 140,
- 32 śmigłowce wielozadaniowe AW149,
- 500 zestawów rakietowych M142 HIMARS,
- 300 transporterów opancerzonych typu Cougar,
- 600 przenośnych systemów przeciwlotniczych Piorun.

Ponadto rozpoczęte w 2016 r., w ramach Programu Wisła⁷, formalne starania o zakup baterii amerykańskiego systemu Patriot zaowocowały podpisaniem umowy i zakupem w 2018 r. dwóch baterii tegoż systemu. Dzięki temu Siły Zbrojne RP znalazły się w elitarnym gronie państw posiadających broń zdolną do zwalczania wrogich pocisków balistycznych i manewrujących⁸. Program Wisła, czyli tarcza rakietowa, ma odpowiadać za bezpieczeństwo polskiej przestrzeni powietrznej. Jej głównym zadaniem będzie ochrona ludności cywilnej i miejsc strategicznych dla bezpieczeństwa narodowego. Planowany czas zakończenia rozlokowania wszystkich baterii to 2028 r.⁹

Wzrost wydatków na armię. W 2022 r. wydatki na armię wyniosły około 57 mld złotych, tj. 2,2% produktu krajowego brutto (PKB). Natomiast w 2023 r. na wydatki w Wojsku Polskim zostanie przeznaczony rekordowy 100 mld zło-

⁶ Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, Dz.U. 2022, poz. 2305; Dz.U. 2023, poz. 347, 641, 1615, 1834, 1872.

⁷ Program Wisła – polski system zintegrowanej obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej, w którego skład wchodzi zestaw rakietowej obrony powietrznej średniego zasięgu nowej generacji.

⁸ <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/25088?t=Przelomowa-Wisla>, [dostęp: 1.12.2023].

⁹ <https://www.wojsko-polskie.pl/au/articles/aktualnosci/ii-faza-programu-wisla-wchodzi-w-faze-realizacji>, [dostęp: 1.12.2023].

tych, tj. około 3% PKB¹⁰. Należy zaznaczyć, że przynależność do NATO zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do dążenia do finansowania sił zbrojnych na poziomie 2% PKB. Polska spełniła ten warunek już w 2016 r.¹¹

Porównując finansowanie Sił Zbrojnych RP z innymi krajami, Polska pod tym względem zajmuje 18. miejsce na świecie. Najwięcej na obronność przeznaczają Grecja – 3,59% PKB, oraz Stany Zjednoczone – 3,57% PKB. Jeżeli chodzi o procentowe zwiększenie budżetu na zbrojenia w 2022 r., to Polska w porównaniu do innych Europejskich krajów uplasowała się na 4. miejscu (zwiększenie budżetu o 11%)¹².

Powstanie nowego rodzaju wojsk. Ustawa o obronie Ojczyzny ustanowiła nowy rodzaj wojsk w Siłach Zbrojnych RP – Wojska Obrony Cyberprzestrzeni¹³. Do najważniejszych zadań Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni zaliczymy:

- zapewnienie bezpieczeństwa teleinformatycznego w wojsku,
- prowadzenie badań,
- projektowanie, budowę, wdrażanie, użytkowanie oraz ochronę narodowych technologii kryptologicznych,
- wytwarzanie nowych produktów dla państwa przez zespolenie potencjału naukowego i przemysłowego w obszarze zaawansowanych technologii informatycznych i kryptograficznych.

Żołnierze Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni opracowują, przygotowują i wdrażają nowoczesne metody służące do wykrywania incydentów w cyberprzestrzeni. Ponadto projektują rozwiązania służące ochronie i zabezpieczeniu informacji, a także rozwijają własne metody i urządzenia kryptograficzne¹⁴.

Zwiększenie liczebności armii do 300 tys. żołnierzy

Według oficjalnych danych Ministerstwa Obrony Narodowej, w 2022 r. Polskie Siły Zbrojne liczyły 163 100 żołnierzy¹⁵, natomiast w czerwcu 2023 r. liczebność Wojska Polskiego wynosiła ponad 172 tys. żołnierzy¹⁶. Na tej podstawie

¹⁰ Decyzja budżetowa na rok 2023 Nr 8/Mon Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023 r.

¹¹ M. Gręzicki, J. Płaczek, *Statystyczna korelacja wydatków obronnych i PKB w Polsce w latach 2010–2019*, https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-a04bd431-6960-43b8-a7a8-5121ab41fc86/c/PlaczekGrezicki_5_2019_CD.pdf, [dostęp: 2.01.2024].

¹² <https://www.money.pl/gospodarka/europa-zwieksza-wydatki-na-zbrojenia-oto-ktore-kraje-najbardziej-6890842851555936a.html> [dostęp: 2.01.2024].

¹³ M. Piekarski, *Rozbudowa liczebności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Możliwości i uwarunkowania*, Warszawa 2023, s. 5.

¹⁴ Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.

¹⁵ M. Piekarski, op. cit., s. 14.

¹⁶ <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1587094%2Cmon-polska-ma-ponad-172-tysiecy-zolnierzy-pod-bronia.html>, [dostęp: 5.02.2024].

można stwierdzić, iż proces stopniowego zwiększania stanów osobowych Wojska Polskiego oscyluje na poziomie 10 tys. żołnierzy w cyklu półrocznym. Biorąc pod uwagę wymianę pokoleniową w wojsku oraz dosyć dużą skalę odejść z armii w 2022 i 2023 r. (około 13 500 żołnierzy)¹⁷, należy stwierdzić, iż planowany na 2035 r. stan armii liczącej 300 tys. jest możliwy do osiągnięcia przed 2035 r.

W tym miejscu należy odnieść się do często poruszanego w środowisku wojskowym oraz politycznym tematu zasadności posiadania trzystutysięcznej armii. Tak liczna i odpowiednio wyposażona armia stwarza możliwości posiadania przez Polskę najsilniejszej armii w całej Unii Europejskiej. Jednakże osiągnięcie zakładanego celu będzie wiązało się z jeszcze większymi wydatkami oraz szeroko zakrojoną kampanią budującą prestiż służby w wojsku. Brak kontynuacji obecnego planu rozbudowy Sił Zbrojnych RP może doprowadzić do zaniechania idei silnej trzystutysięcznej armii. Dlatego na barkach rządu ciąży odpowiedzialność za to, czy Siły Zbrojne RP w razie takiej konieczności będą w stanie zapewnić bezpieczeństwo wszystkim obywatelom, czy też w znacznym stopniu będziemy uzależnieni od naszych sojuszników.

Zobowiązania i korzyści wynikające z członkostwa w Traktacie Północnoatlantyckim

Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) jest organizacją polityczno-militarną. Jej podstawowym zadaniem jest utrzymywanie pokoju między państwami członkowskimi, a także zapobieganie konfliktom regionalnym.

Na podstawie tzw. rezolucji Vandenberg (rezolucja uchwalona przez Senat USA w czerwcu 1948 r.) 4 kwietnia 1949 r. w Waszyngtonie został powołany do istnienia sojusz polityczno-wojskowy państw Europy Zachodniej, USA i Kanady. Głównym założeniem rezolucji była ochrona państw członkowskich w czasie zimnej wojny przed zagrożeniem ze strony ZSRR. Możliwość zbrojnej odpowiedzi przez NATO została sformułowana w bardzo precyzyjny sposób: „Atak zbrojny przeciw jednej ze stron układu lub kilku w Europie czy Ameryce Północnej będzie uważany za atak przeciw wszystkim”¹⁸.

Polska została pełnoprawnym członkiem NATO 12 marca 1999 r. Przynależność do Traktatu Północnoatlantyckiego zapewnia gwarancje bezpieczeństwa w postaci art. 5 traktatu waszyngtońskiego¹⁹, oraz wzmacnia pozycję militarną na świecie. W tabeli nr 1 przedstawiono wszystkie kraje członkowskie oraz ich rok przystąpienia do NATO.

¹⁷ <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/ilu-zolnierzy-odeszlo-z-wojska-w-ostatnich-latach>, [dostęp: 6.02.2024].

¹⁸ G. Piątkiewicz, op. cit., s. 32.

¹⁹ P. Turczyński, *15 lat Polski w NATO*, Warszawa 2015, s. 43–45.

Tabela 1. Państwa członkowskie NATO

Państwa członkowskie NATO					
Lp.	Państwo	Rok przystąpienia	Lp.	Państwo	Rok przystąpienia
1.	Albania	2009	17.	Luksemburg	1949
2.	Belgia	1949	18.	Łotwa	2004
3.	Bułgaria	2004	19.	Macedonia Północna	2020
4.	Chorwacja	2009	20.	Niemcy	1955
5.	Czarnogóra	2017	21.	Norwegia	1949
6.	Czechy	1999	22.	Polska	1999
7.	Dania	1949	23.	Portugalia	1949
8.	Estonia	2004	24.	Rumunia	2004
9.	Finlandia	2023	25.	Słowacja	2004
10.	Francja	1949	26.	Słowenia	2004
11.	Grecja	1952	27.	Stany Zjednoczone	1949
12.	Hiszpania	1982	28.	Turcja	1952
13.	Holandia	1949	29.	Węgry	1999
14.	Islandia	1949	30.	Wielka Brytania	1949
15.	Kanada	1949	31.	Włochy	1949
16.	Litwa	2004			

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Piątkiewicz, *Inkluzja społeczno-zawodowa żołnierzy International Security Assistance Force (ISAF) w Afganistanie*, Kraków, s. 32; <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-04-04/finlandia-trzydziestym-pierwszym-panstwem-czlonkowskim-nato>, [dostęp: 12.02.2024].

Następne państwa aspirujące do wstąpienia w struktury Sojuszu to Bośnia i Hercegowina oraz Szwecja (mają status kandydata)*. Kolejny kraj to Ukraina, która od 2007 r. zgłasza aspiracje do członkostwa w NATO. Sekretarz generalny NATO Jens Stoltenberg zapewnił, że będzie ona w przyszłości członkiem Sojuszu. Natomiast zostanie zaproszona do rozmów po uzyskaniu zgody wszystkich państw członkowskich, spełnieniu wszystkich wymaganych warunków oraz zakończeniu wojny z Rosją²⁰.

Członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim stworzyło dla Sił Zbrojnych RP warunki do aktywnego uczestnictwa w ćwiczeniach i kursach wojskowych, a także misjach zagranicznych. Pozytywnie wpłynęło na zwiększenie zdolności bojowej żołnierzy oraz strukturalną ewolucję sił zbrojnych. Poprzez operatywność, elastyczność oraz zaangażowanie w prowadzonych działaniach Wojsko Polskie udowodniło, że jest wiarygodnymi i godnym zaufania członkiem NATO.

* W roku publikacji artykułu –2024 – Szwecja została członkiem NATO – przyp. redakcji.

²⁰ <https://www.rp.pl/polityka/art38724381-sekretarz-generalny-nato-ukraina-bedzie-czlonkiem-sojuszu-polnocnoatlantyckiego>, [dostęp: 12.02.2024].

Przynależność do NATO to także szeroki wachlarz zobowiązań, z których wszystkie kraje członkowskie powinny się wywiązywać²¹. Polska strona zadeklarowała powierzenie uzgodnionej części sił zbrojnych wspólnemu dowództwu oraz ponoszenie kosztów finansowania struktur dowódczych NATO, udziału w misjach wojskowych, Kwatery Głównej NATO i sojuszniczego programu NSIP (program inwestycji NATO w dziedzinie bezpieczeństwa)²².

Polskie Siły Zbrojne jako wiarygodny i pełnoprawny partner Sojuszu aktywnie uczestniczą w ćwiczeniach w ramach Sił Odpowiedzi NATO (NATO Response Force – NRF). Ćwiczenia związane są z zapisami art. 5 traktatu waszyngtońskiego, cyt.:

Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim, i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy Artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie oraz w porozumieniu z innymi Stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego²³.

Siły Odpowiedzi NATO to odpowiednio wyposażone i wyszkolone grupy szybkiego reagowania. Ich głównymi zadaniami są: wspieranie krajów członkowskich w sytuacji wymaganej przez art. 5, udział w misjach reagowania kryzysowego, demonstracja siły sojuszniczej, utrzymanie embarga oraz ochrona infrastruktury krytycznej państw członkowskich. Siły Odpowiedzi NATO brały aktywny udział między innymi w działaniach o charakterze humanitarnym, w czasie usuwania skutków huraganu Katrina w USA w 2005 r. oraz powodzi w Pakistanie w 2006 r.²⁴

W 2013 r. Siły Zbrojne RP aktywnie uczestniczyły w ćwiczeniu „Cobra 2013”. W rozpoczętym w Kielcach ćwiczeniu uczestniczyło około 2,5 tys. żołnierzy z 16 państw NATO i Unii Europejskiej. „Cobra 2013” dała możliwość uzyskania certyfikatu uprawniającego do dowodzenia siłami specjalnymi państw NATO. Spośród wszystkich krajów Sojuszu takie uprawnienia posiadają jedynie Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Włochy, Turcja i Polska²⁵.

Udział w misjach wojskowych pod agendą NATO to kolejne z zobowiązań wobec Sojuszu. Polscy żołnierze od początku przynależności do NATO aktywnie uczestniczyli w większości realizowanych przez Sojusz misji. Od 1999 r. uczestni-

²¹ A. Czubiński, *Historia Polski 1864–2001*, Wrocław 2002, s. 78–145.

²² R. Asmus, *NATO. Otwarcie drzwi*, Warszawa 2004, s. 378–420.

²³ Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r., Dz.U. z 2000 r., nr 87, poz. 970.

²⁴ J. Trembecki, *Operacje Reagowania Kryzysowego*, [w:] A. Polak, J. Joniak (red.), *Sztuka wojenna*, Warszawa 2014, s. 356–370.

²⁵ <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5062,Potwierdzic-profesjonalizm-cwiczenie-COBRA-13.html>, [dostęp: 12.02.2024].

czyli w 13 misjach wojskowych i operacjach sojuszniczych²⁶. W tabeli nr 2 przedstawiono misje wojskowe NATO, w których obecne służbę pełnią polscy żołnierze.

Tabela 2. Wojskowe misje NATO, w których obecne służbę pełnią polscy żołnierze

Misje NATO, w których obecne służbę pełnią polscy żołnierze			
Lp.	Nazwa misji	Kraj	Okres
1.	Kosovo Force (KFOR). Monitorowanie przestrzegania porozumień i traktatów międzynarodowych w celu stworzenia warunków dla bezpiecznej egzystencji oraz normalizacji sytuacji w rejonie odpowiedzialności.	Kosowo	od: 1999 do: obecnie
2.	INHERENT RESOLVE. Poprawa zdolności sił specjalnych i bezpieczeństwo Iraku oraz zwiększenie zdolności w obszarze usprawniania techniki wojskowej.	Irak	od: 2017 do: obecnie
3.	tailored Forward Presence (tFP). Zwiększenie potencjału obrony i odstraszenia NATO na południowej flance Sojuszu Północnoatlantyckiego.	Rumunia	od: 04.2017 do: obecnie
4.	enhanced Forward Presence (eFP). Zwiększenie potencjału obrony i odstraszenia NATO na wschodniej flance Sojuszu Północnoatlantyckiego.	Łotwa	od: 04.2017 do: obecnie
5.	Tailored Assurance Measures for Turkey (TAMT). Monitorowanie i patrolowanie południowego rejonu Morza Śródziemnego i Morza Czarnego w ramach kompleksowych działań NATO w zakresie budowania wspólnej świadomości sytuacyjnej w regionie w związku z niestabilną sytuacją polityczną i militarną.	Turcja	od: 09.2020 do: obecnie
6.	Baltic Air Policing (BAP). Kontrola przestrzeni powietrznej państw bałtyckich (służba pełniona rotacyjnie przez kraje członkowskie).	Litwa, Łotwa, Estonia	od: 12.2005 do: 03.2006 od: 03.2008 do: 07.2008 od: 04.2010 do: 09.2010 od: 04.2012 od: 09.2012 od: 01.2015 do: 05.2015 od: 05.2017 do: 01.2018 od: 01.2019 do: 09.2019 od: 01.2020 do: 04.2020 od: 10.2022 do: 03.2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: G. Piątkiewicz, R. Socha, *Evolution of polish military Missions on the example of the Polish military contingent of the International Security Assistance Force in Afghanistan. Part 1*, Dąbrowa Górnicza 2023, s. 52–64; <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/misje> [dostęp: 7.02.2024].

²⁶ G. Ciechanowski, *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych 1990–1999*, Toruń 2010, s. 27–35.

Jednym z większych i kosztowniejszych zobowiązań było sformowanie na terytorium Rzeczypospolitej polskich jednostek wojskowych NATO. Obecnie funkcjonuje sześć polskich jednostek wojskowych NATO. Są to:

- Wielonarodowy Korpus Północno-Wschodni (MNC NE) w Szczecinie, rok sformowania 1999. W skład korpusu wchodzi Polska, Niemcy i Dania. W dowództwie MNC NE służbę pełnią również oficerowie pochodzący z 13 państw, w tym z Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Rumunii, Słowacji, Słowenii, USA oraz Węgier²⁷.
- Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO (JFTC) w Bydgoszczy, rok sformowania 2004. Centrum Szkolenia podlega Sojuszniczemu Dowództwu Transformacji w Norfolk. Aktualnie w JFTC służbę pełnią żołnierze 18 państw Sojuszu. JFTC w głównej mierze ma charakter szkoleniowy ukierunkowany w stronę oficerów z państw partnerskich.
- 3. Batalion Łączności NATO (3NSB) w Bydgoszczy, rok sformowania 2010. Jednostka jest częścią struktury dowodzenia NATO. Podlega Sojuszniczemu Dowództwu Operacji (Allied Command Operations, ACO). Siedzibą ACO jest SHAPE, które znajduje się w Mons (Belgia).
- Centrum Eksperckie Policji Wojskowej NATO (MP COE) w Bydgoszczy, rok sformowania 2013. Jest to placówka szkoleniowo-edukacyjna²⁸.
- Jednostka Integracji Sił NATO (NFIU) w Bydgoszczy, rok sformowania 2015. Głównym zadaniem jednostki jest szybki przerzut wojsk NATO w zagrożone rejony oraz ich rozmieszczenie²⁹.
- Centrum Eksperckie Kontrwywiadu NATO (CI COE) w Krakowie, rok sformowania 2017. Jednostka specjalizuje się w prowadzeniu specjalistycznych szkoleń i kursów w zakresie kontrwywiadu wojskowego oraz wspiera obsługę kontrwywiadowczą Sojuszu. CI COE powstało z inicjatywy Polski i Słowacji, przy udziale Chorwacji, Republiki Czeskiej, Niemiec, Węgier, Włoch, Rumunii i Słowenii³⁰.

Ze względu na realne zagrożenie wschodniej granicy Polski, w 2017 r. w Elblągu rozpoczęła samodzielne funkcjonowanie pierwsza jednostka wojskowa NATO wchodząca w skład Wielonarodowej Dywizji Północ-Wschód (MND NE). W jej strukturach służbę pełnią żołnierze z Polski, Czech, Estonii, Hiszpanii, Kanady, Litwy, Łotwy, Niemiec, Rumunii, Turcji, Stanów Zjednoczonych, Węgier, Wielkiej Brytanii oraz Słowacji³¹. Wybuch wojny w Ukrainie przyczynił się do

²⁷ Ibidem, s. 37–40.

²⁸ *Operacje reagowania kryzysowego spoza artykułu 5. DD/3.4.(A)*, MON, Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych, Bydgoszcz 2013, s. 64–65.

²⁹ <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17317?t=Jednostka-Integracji-Sil-NATO-w-Bydgoszczy-prawie-gotowa>, [dostęp: 9.11.2023].

³⁰ https://pl.usembassy.gov/pl/nato_usa, [dostęp: 9.11.2023].

³¹ <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/sily-sojusznicze-w-polsce>, [dostęp: 9.02.2024].

znacznego zwiększenia liczebności żołnierzy państw obcych NATO na terenie Polski, obecnie jest to około 12 tys. żołnierzy³².

Polska jako pełnoprawny członek Sojuszu odpowiada za organizację wojskowych ćwiczeń sojuszniczych. Pierwsze ćwiczenia, pod nazwą „Strong Resolve”, zostały przeprowadzone wspólnie z Norwegią 9.03.2002 r. w Drawsku Pomorskim. Kolejne ćwiczenia, pod nazwą „Steadfast Jazz”, zostały przeprowadzone wspólnie z Łotwą i Litwą w dniach 2–9.11.2013, również w Drawsku Pomorskim³³.

Począwszy od 2006 r., Polska systematycznie organizuje na swoim terytorium ćwiczenie „Anakonda”, w których uczestniczą żołnierze ze wszystkich rodzajów wojsk. Jest to największe ćwiczenie Sił Zbrojnych RP, przeprowadzane cyklicznie co 2–3 lata. W 2023 r. odbyła się IX edycja ćwiczenia „Anakonda”, w której uczestniczyło ponad 12 tys. polskich żołnierzy. Ćwiczenie było ściśle skoordynowane z ćwiczeniami „Defender 23” (Amerykanie) i „Aurora 23” (Szwedzi). Głównymi celami przeprowadzonego ćwiczenia było zgranie i skonsolidowanie wojsk sojuszniczych wzdłuż wschodniej flanki NATO³⁴ oraz integracja narodowych i sojuszniczych struktur dowodzenia, w ramach osiągnięcia zdolności do prowadzenia operacji obronnych, w środowisku zagrożeń konwencjonalnych oraz hybrydowych³⁵.

Struktura Sił Zbrojnych RP

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej obecnie składają się z pięciu rodzajów sił zbrojnych, tj.: Wojsk Lądowych, Marynarki Wojennej, Sił Powietrznych, Wojsk Specjalnych oraz Wojsk Obrony Terytorialnej³⁶. Dowódcami rodzajów sił zbrojnych są Dowódca Generalny, Dowódca Operacyjny i Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej, ich zadania zostały przedstawione w tabeli nr 3. Ponadto zgodnie z ustawą o obronie Ojczyzny dowódcami wydzielonych komponentów Żandarmerii Wojskowej i Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni są: Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej i Dowódca Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni.

Żandarmeria Wojskowa jest wyspecjalizowaną i wyodrębnioną formacją realizującą w siłach zbrojnych, na podstawie ustawy o Żandarmerii Wojskowej i Wojskowych Organach Porządkowych, przede wszystkim zadania policyjne. Wojska Obrony Cyberprzestrzeni to komponent, którego zasadniczym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa siłom zbrojnym w cyberprzestrzeni (w zakresie

³² <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8639263,nato-sily-zbrojne-sojuszni-kow-systemy-patriot-z-niemiec-zolnierze-usa.html>, [dostęp: 10.02.2024].

³³ G. Piątkiewicz, op. cit., s. 35.

³⁴ <https://www.wojsko-polskie.pl/18dz/articles/aktualnosci-w/anakonda-23>, [dostęp: 10.02.2024].

³⁵ G. Piątkiewicz, op. cit., s. 36.

³⁶ M. Piekarski, op. cit., s. 4.

proaktywnej ochrony oraz aktywnej obrony elementów i zasobów cyberprzestrzeni), poprzez realizację pełnego spektrum działań.

Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju jest Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast organem pomocniczym Prezydenta w procesie kierowania obroną państwa jest Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego³⁷.

Tabela 3. Dowódcy rodzajów sił zbrojnych

Dowódcy rodzajów sił zbrojnych		
Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych	Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych	Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej
Zastąpił istniejące do 2014 r. dowództwa: Wojsk Lądowych, Marynarki Wojennej, Sił Powietrznych, Wojsk Specjalnych. DGRSZ właściwy jest w zakresie rozwoju sił zbrojnych, planowania, organizowania i prowadzenia szkolenia w tym szkolenia rezerw, realizacji zadań logistyki wojskowej, a więc wykonuje zadania w zakresie przygotowania podporządkowanych temu dowódcy komponentów sił zbrojnych do użycia.	Dowodzi w sytuacjach kryzysowych działaniami: ratowniczymi i humanitarnymi. Ponadto dowodzi siłami przeznaczonymi do wsparcia ochrony granicy państwowej. Odpowiada za użycie sił zbrojnych poza granicami państwa. Dowódcy Operacyjnemu podlegają: Centrum Operacji Powietrznych – Dowództwo Komponentu Powietrznego, Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego oraz Centrum Operacji Lądowych – Dowództwo Komponentu Lądowego.	Odpowiada za szkolenie i przygotowanie podległych jednostek. Ponadto zgodnie z art. 22 ustawy o obronie Ojczyzny odpowiada za planowanie, koordynację i wykonywanie zadań związanych z udziałem oddziałów i pododdziałów sił zbrojnych w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochronie mienia, akcjach poszukiwawczych oraz akcjach ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, a także udziałem w realizacji zadań z zakresu kryzysowego.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Piekarski, op. cit.

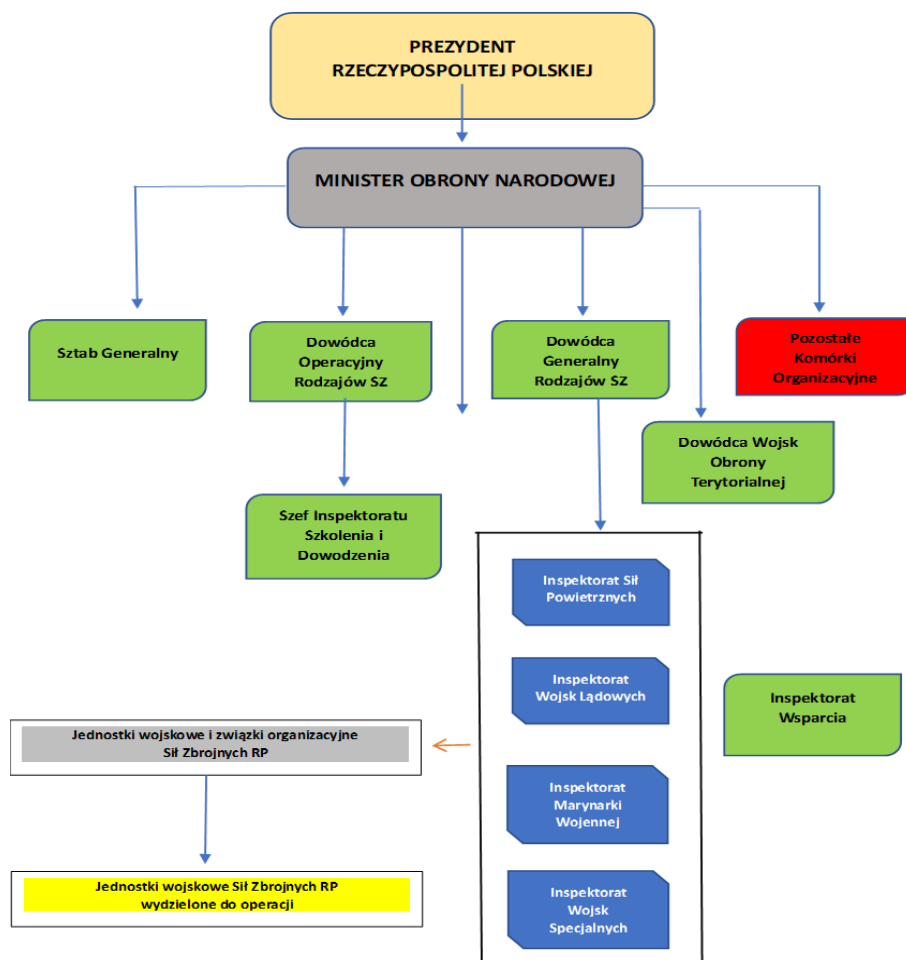
Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej w czasie pokoju dowodzi szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, który pod względem pełnionej funkcji jest najważniejszym żołnierzem pełniącym służbę wojskową. W czasie wojny Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej oraz innymi podporządkowanymi jednostkami organizacyjnymi dowodzi Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych, mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. System dowodzenia Polskimi Siłami Zbrojnymi przedstawia schemat nr 1.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej zachowują neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej i demokratycznej kontroli³⁸. Kontrolę nad wojskiem sprawuje Ministerstwo Obrony Narodowej, które podlega pod Prezesa Rady Ministrów. Dostosowywanie Sił Zbrojnych RP do obecnych wyzwań wymaga wprowadzania ciągłych zmian, formowania nowych jednostek wojsko-

³⁷ Ustawa z dnia 11 marca 2022r. o obronie Ojczyzny.

³⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, r. I, art. 26, p. 1 i p. 2.

wych oraz pozyskiwania kandydatów do pełnienia służby wojskowej. Ustawa o obronie Ojczyzny stworzyła warunki do szybkiego wstąpienia ochotników w szeregi wojska, między innymi poprzez Dobrowolną Zasadniczą Służbę Wojskową lub Wojska Obrony Terytorialnej.



Schemat 1. System dowodzenia polskich sił zbrojnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://zpe.gov.pl/a/struktura-i-organizacja-sil-zbrojnych-rp/D11sA9IBV>, [dostęp: 10.02.2024].

Zakończenie

Bezpieczeństwo wielu krajów, w tym Polski, w każdej chwili może być zagrożone. Szczególną rolę w jego zapewnieniu odgrywa służba wojskowa żołnierzy,

która stawia ich w szczególnej dyspozycji wobec Ojczyzny. Żołnierze, w celu obrony niepodległości i granic, w każdej chwili są gotowi na poświęcenie swojego życia rodzinnego i osobistego oraz utratę własnego życia lub zdrowia. Należy być świadomym, iż bez odpowiednio wyszkolonych, przygotowanych i zmotywowanych żołnierzy siły zbrojne nie są w stanie wywiązać się we właściwy i zgodny z prawem sposób ze swojego ustawowego obowiązku. Realizacja zadań wiąże się z prawidłowym dowodzeniem oraz odpowiednim finansowaniem. Mając powyższe na uwadze, należy podkreślić to, jak ważną rolę odgrywa Ustawa o obronie Ojczyzny – akt prawny, który między innymi usankcjonował możliwości stworzenia właściwie funkcjonujących sił zbrojnych. Logiczny i klarowny system dowodzenia jest fundamentem całych sił zbrojnych, a dobrze uzbrojona i liczna armia jest gwarancją bezpieczeństwa kraju.

Przynależność Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego jest kolejnym czynnikiem pozytywnie wpływającym na bezpieczny i systematyczny rozwój państwa polskiego. Dlatego tak ważne jest dbanie o relacje, współpracę oraz zasadę braterstwa z innymi krajami członkowskimi Sojuszu. Aby była ona trwała i przynosiła wymierne efekty, nie powinno się rezygnować z inwestowania w modernizację i rozwój polskich sił zbrojnych. Angażowanie się strony polskiej w misje NATO jest informacją dla całego Sojuszu, iż polscy żołnierze dbają nie tylko o bezpieczeństwo swojej Ojczyzny, ale również służą w innych krajach, w imię ich wolności.

Bibliografia

Materiały publikowane

Decyzja budżetowa na rok 2023 Nr 8/Mon Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023 r., Dz.U. MON, poz. 11.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2022.

Akty prawne

Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. *o obronie Ojczyzny*, Dz.U. z 2022 r., poz. 2305; z 2023 r., poz. 347, 641, 1615, 1834, 1872.

Traktat Północnoatlantycki sporządzony w Waszyngtonie dnia 4 kwietnia 1949 r., Dz.U. 2000, nr 87, poz. 970.

Monografie

Asmus R., *NATO. Otwarcie drzwi*, Wydawnictwo Muza S.A., Warszawa 2004.

Ciechanowski G., *Polskie kontyngenty wojskowe w operacjach pokojowych 1990–1999*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.

- Czubiński A., *Historia Polski 1864–2001*, Wydawnictwo Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2002.
- Operacje reagowania kryzysowego spoza artykułu 5. DD/3.4. (A)*, MON, Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych, Bydgoszcz 2013.
- Piątkiewicz G., *Inkluzja społeczno-zawodowa żołnierzy International Security Assistance Force (ISAF) w Afganistanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego KEN w Krakowie, Kraków 2021.
- Piątkiewicz G., Socha R., *Evolution of polish military Missions on the example of the Polish military contingent of the International Security Assistance Force in Afghanistan. Part 1*, Wydawnictwo Security Forum, Dąbrowa Górnicza 2023.
- Piekarski M., *Rozbudowa liczebności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Możliwości i uwarunkowania*, Wydawnictwo Kancelarii Senatu, Warszawa 2023.
- Turczyński P., *15 lat Polski w NATO*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2015.
- Tyrała P., *Edukacja dla ochrony cywilnej. Organizacja i zarządzanie systemem*, Wydawnictwo Oświatowe FOSZE, Rzeszów 1999.

Artykuły

- Trembecki J., *Operacje Reagowania Kryzysowego*, [w:] A. Polak, J. Joniak (red.), *Sztuka wojenna*, Wydawnictwo AON, Warszawa 2014.

Encyklopedie, słowniki

- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo AON, Warszawa 1996.

Źródła internetowe

- Gręzicki M., Płaczek J., *Statystyczna korelacja wydatków obronnych i PKB w Polsce w latach 2010–2019*; https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-a04bd431-6960-43b8-a7a8-5121ab41fc86/c/PlaczekGrezicki_5_2019_CD.pdf.
- <https://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/25088?t=Przelomowa-Wisla>.
- <https://www.wojsko-polskie.pl/au/articles/aktualnosci/ii-faza-programu-wisla-wchodzi-w-faze-realizacji>.
- <https://www.money.pl/gospodarka/europa-zwieksza-wydatki-na-zbrojenia-oto-ktore-kraje-najbardziej-6890842851555936a.html>.
- <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1587094%2Cmon-polska-ma-ponad-172-tysiecy-zolnierzy-pod-bronia.html>.
- <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/ilu-zolnierzy-odeszlo-z-wojska-w-ostatnich-latach/>

<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-04-04/finlandia-trzydziestym-pierwszym-panstwem-czlonkowskim-nato>.
<https://www.rp.pl/polityka/art38724381-sekretarz-generalny-nato-ukraina-bedzie-czlonkiem-sojuszu-polnocnoatlantyckiego>.
<https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/5062,Potwierdzic-profesjonalizm-cwiczenie-COBRA-13.html>.
<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/misje>.
<https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17317?t=Jednostka-Integracji-Sil-NATO-w-Bydgoszczy-prawie-gotowa>.
https://pl.usembassy.gov/pl/nato_usa.
<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/sily-sojusznicze-w-polsce>.
<https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8639263,nato-sily-zbrojne-sojuszniokow-systemy-patriot-z-niemiec-zolnierze-usa.html>.
<https://www.wojsko-polskie.pl/18dz/articles/aktualnosci-w/anakonda-23>.
<https://zpe.gov.pl/a/struktura-i-organizacja-sil-zbrojnych-rp/D11sA9IBV>.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej r. I, art. 26, p. 1 i p. 2.

Challenges of the Armed Forces of the Republic of Poland based for the act on the defense of the homeland and membership in the North Atlantic Alliance

Summary

The article, presents the role and tasks of the Polish Armed Forces in ensuring the security of the State, stressing that the formation of the security environment, in the state should be an overriding value, especially with regard to current threats. The paper presents information on the obligations and benefits of Poland's membership in the North Atlantic Treaty (NATO), and also addresses, the current structure of the Polish Armed Forces, describing the most important command positions in the Polish Armed Forces and their main tasks.

Keywords: National security, NATO, Military missions, Polish Armed Forces.